

Psychopatologia- zajęcia nr 2

rok akademicki 2019/2020

Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Niepoczytalność - co dalej?

OPINIA BIEGLYCH PSYCHIATRÓW

Sprawcy o głębokim i znacznym upośledzeniu są zazwyczaj opiniowani jako niepoczytalni (Art. 31 § 1 KK), natomiast w przypadku upośledzenia umiarkowanego spotyka się propozycje opiniowania ograniczonej poczytalności w czasie popełnienia czynu zabronionego (Art. 31 § 2 KK).

Niepoczytalność wyklucza możliwość postawienia sprawcy zarzutu „złego wyboru” i świadomego naruszenia normy prawnej ze względu na stan psychiczny. W większości systemów prawnych prowadzi do wyłączenia odpowiedzialności karnej.

Paragraf 1 - Nie popełnia przestępstwa, kto, z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych, nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem.

Paragraf 2- *Jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.*

Paragraf 3 - *Przepisów § 1 i 2 nie stosuje się, gdy sprawca wprowadził się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć*

Art. 31 § 3 KK - w sytuacji w której sprawca sam wprowadził się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności powyższych przepisów nie stosuje się - niepoczytalność zawinioną - paragraf 3 wyłącza wyłączenie winy - sprawca odpowiada na zasadach ogólnych. Sąd nie stosuje nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Niepoczytalność - co dalej?

WNIOSEK O UMORZENIE POSTĘPOWANIA I ZASTOSOWANIE ŚRODKÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH

- ▶ To czy czyn został popełniony w stanie niepoczytalności określa opinia o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego wydana przez dwóch biegłych lekarzy psychiatrów powołanych przez prokuratora w postępowaniu przygotowawczym (art. 202 § 1 kpk)
- ▶ Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających może skierować **wyłącznie prokurator**
- ▶ Możliwość złożenia takiego wniosku uzależniona jest od kumulatywnego wystąpienia dwóch przestępstw zawartych w art. 324 § 1 kpk:
 - **Popęłnienia czynu w stanie niepoczytalności przez podejrzanego**
 - **Zaistnienia podstaw do zastosowania środków zabezpieczających**
- ▶ W razie **nieuwzględnienia wniosku** (uznania, że nie zachodzą podstawy do zastosowania środków zabezpieczających) sąd przekazuje sprawę do dalszego prowadzenia prokuratorowi, na co przysługuje zażalenie (art. 324 § 2 i 3 kpk)

Niepoczytalność - co dalej?

W trakcie przesłuchania:

- ▶ Już na etapie pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego, **prokurator zadaje pytanie o :**
 - Stan zdrowia (czy był leczony neurologicznie, psychiatrycznie, odwykowo)
 - Uzależnienia (alkohol, narkotyki, inne substancje)
- ▶ **Odpowiedź twierdząca** na którekolwiek z pytań powoduje co do zasady konieczność powołania biegłych lekarzy psychiatrów i wystąpienia do Sądu Rejonowego z wnioskiem o wyznaczenie obrońcy z urzędu.

POSTANOWIENIE

o zasięgnięciu opinii – powołaniu biegłego

Wrocław, dnia 02 sierpnia 2017 roku

[REDAKTOWANE] - prokurator Prokuratury Rejonowej dla Wrocławia Stare Miasto uwzględniając dane zebrane w sprawie o sygn. PR [REDAKTOWANE] prowadzonej przeciwko [REDAKTOWANE] i innym podejrzanemu o popełnienie czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.

na podstawie art. 193 § 1 k.p.k., 194 k.p.k., 198 § 1 k.p.k. i 202 § 1 k.p.k.

postanowił

- I. Zasięgnąć opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów z listy biegłych Sądu Okręgowego we Wrocławiu – [REDAKTOWANE] w celu stwierdzenia po przeprowadzonym jednorazowym badaniu psychiatrycznym:
- 1) czy podejrzany [REDAKTOWANE] cierpi na chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub inne zaburzenia czynności psychicznych?
 - 2) czy podejrzany [REDAKTOWANE] w czasie popełnienia zarzucanych mu czynów miał zachowaną zdolność rozpoznania jego znaczenia i pokierowania swym postępowaniem, a jeśli nie to czy zdolność ta była wyłączona czy też ograniczona oraz z jakiego powodu?
 - 3) jaki jest aktualny stan zdrowia psychicznego podejrzanego [REDAKTOWANE] i czy może brać on udział w prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu?
 - 4) czy stan zdrowia psychicznego podejrzanego [REDAKTOWANE] pozwala mu na prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny?
 - 5) czy podejrzany [REDAKTOWANE] jest uzależniony od środków odurzających, substancji psychotropowych lub alkoholu?
 - 6) czy w przypadku stwierdzenia wyłączonej czy też ograniczonej poczytalności podejrzanego zachodzą okoliczności uzasadniające stosowanie wobec niego środków zabezpieczających wskazanych w art. 93 a i 93 b Kodeksu karnego?

- II. udostępnić biegłemu następujące akta w zakresie niezbędnym do wykonania opinii (art. 198 § 1 k.p.k.) – PR 2 Ds 194.2017
- III. Zakreślić termin do wydania opinii – 7 dni od daty przeprowadzonego badania.

W związku z treścią art. 197 § 3 i art. 190 § 1 k.p.k. uprzedza się, że za wydanie niezgodnej z prawdą opinii grozi odpowiedzialność karna z art. 233 § 4 k.k. (kara pozbawienia wolności od roku do lat 10), a jeżeli sprawca działa nieumyślnie, narażając na istotną szkodę interes publiczny- odpowiedzialność karna z art. 233 § 4a k.k. (kara pozbawienia wolności do lat 3).

UZASADNIENIE

Prokuratura Rejonowa dla Wrocławia Stare Miasto nadzoruje postępowanie przygotowawcze prowadzone przeciwko [REDAKTOWANE] podejrzanemu o popełnienie czynu z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.

W toku postępowania ustalono, iż zachodzi uzasadniona wątpliwość co do poczytalności podejrzanego z uwagi na deklarowane leczenie psychiatryczne oraz uzależnienie od alkoholu.

Ponieważ wydanie opinii o stanie zdrowia psychiczne podejrzanego wymaga wiadomości specjalnych i ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, postanowiono jak w sentencji.

Prokurator Prokuratury Rejonowej
[REDAKTOWANE]

Pouczenie:

Podejrzanemu i jego obrońcy oraz pokrzywdzonemu i jego pełnomocnikowi przysługuje prawo do wzięcia udziału w przesłuchaniu biegłych oraz zapoznania się z opinią złożoną na piśmie. Podejrzanego pozbawionego wolności nie sprowadza się, jeśli zachodzą przeszkody wymienione w art. 318 kpk.

Na powyższe postanowienie zażalenie nie przysługuje (art. 459 § 2 *in fine* i art. 466 § 1 kpk w zw. z art. 465 § 1 kpk).

Biegłemu i specjalście nie będącemu funkcjonariuszem organów procesowych przysługuje wynagrodzenie za wykonaną pracę oraz zwrot poniesionych wydatków niezbędnych dla wydania opinii (art. 618f § 1 k.p.k.). Wysokość wydatków należy wykazać na podstawie złożonego rachunku (art. 618f § 2 k.p.k.) lub oświadczenia (§ 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych do wydania opinii w postępowaniu karnym).

Biegłemu, tłumaczowi i specjalście nie będącemu funkcjonariuszem organów procesowych wezwanym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w przypadku nieskorzystania z ich usług przysługuje zwrot utraconego zarobku lub dochodu (art. 618h §1 k.p.k.). Utratę zarobku lub dochodu oraz ich wysokość uprawniony powinien należycie wykazać (art. 618h § 2 k.p.k.).

Biegłemu, tłumaczowi i specjalście nie będącemu funkcjonariuszem organów procesowych powołanym przez organ procesowy przysługuje zwrot kosztów podróży z miejsca jego zamieszkania do miejsca wykonywania czynności w wysokości rzeczywiście poniesionych racjonalnych i celowych kosztów przejazdu własnym

Środki zabezpieczające

Definicja

Środki zabezpieczające - to środki reakcji karnej (niebędące karą) stanowiące reakcję na popełniony czyn zabroniony, które mają na celu ochronę społeczeństwa przed sprawcą tego czynu

Środki zabezpieczające

Cele wykonywania

Cele wykonywania środków zabezpieczających [art. 202 k.k.w.](#) :

- ▶ Poprawa stanu zdrowia i zachowania sprawcy w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem

- ▶ Dla realizacji wskazanego wyżej celu sprawcę obejmuje się odpowiednim postępowaniem:
 1. Lecznicznym
 2. Psychoterapeutycznym
 3. Rehabilitacyjnym
 4. Resocjalizacyjnym

Środki zabezpieczające

Przesłanki stosowania

Przesłanki stosowania środków zabezpieczających:

- ▶ [Art. 93b. § 1 k.k.](#) Jest to konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez określonego sprawcę czynu zabronionego, a inne środki prawne nie są w tym zakresie wystarczające
- ▶ Pobyt w zakładzie psychiatrycznym można orzec jedynie w celu zapobieżenia ponownego popełnienia czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości

Środki zabezpieczające

Przesłanki stosowania:

Zatem środki zabezpieczające orzeka się gdy:

- ▶ Sprawca nie odpowiada karnie (z uwagi na niepoczytalność)
- ▶ Gdy sprawca zostaje skazany, ale względy prewencyjne przemawiają za orzeczeniem wobec niego środków zabezpieczających o charakterze terapeutycznym bądź izolujących od społeczeństwa, chroniąc przed ponownym popełnianiem przestępstw

Środki zabezpieczające

Rodzaje środków zabezpieczających:

W Kodeksie Karnym można wyróżnić kilka rodzajów środków zabezpieczających:

- ▶ Środki wolnościowe
- ▶ Środki o charakterze terapeutycznym
- ▶ Środki leczniczo-izolacyjne

Środki zabezpieczające

Katalog środków zabezpieczających

Katalog środków zabezpieczających [art. 93a § 1 k. k.](#) :

- ▶ Elektroniczna kontrola miejsca pobytu
- ▶ Terapia
- ▶ Terapia uzależnień
- ▶ Pobyt w zakładzie psychiatrycznym

Środki wolnościowe

Środki zabezpieczające wolnościowe: elektroniczna kontrola miejsca pobytu, a także środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3

- ▶ Sprawca, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, ma obowiązek poddania się nieprzerwanej kontroli miejsca swojego pobytu sprawowanej za pomocą urządzeń technicznych, w tym noszonego nadajnika ([art. 93e KK](#))

Środki wolnościowe

Środki zabezpieczające wolnościowe: elektroniczna kontrola miejsca pobytu, a także środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3

- ▶ Inną grupą środków zabezpieczających o charakterze wolnościowym są środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3, orzekane wówczas tytułem środka zabezpieczającego m.in.:
 1. Nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,
 2. Zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
 3. Zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób

Środki terapeutyczne

Środki zabezpieczające o charakterze terapeutycznym: terapia lub terapia uzależnień (art. 93f § 2 KK)

Cele wykonywania środków zabezpieczających [art. 202 k.k.w.](#) :

- ▶ Sprawca ma obowiązek stawiennictwa we wskazanej przez sąd placówce w terminach wyznaczonych przez sąd
- ▶ W przypadku terapii uzależnień sprawca ma obowiązek poddania się leczeniu uzależnienia od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka, we wskazanej przez sąd placówce leczenia odwykowego
- ▶ W pewnych przypadkach orzeczenie terapii może polegać na obowiązku poddania się terapii farmakologicznej zmierzającej do osłabienia popędu płciowego.
- ▶ Inną formą terapii jest psychoterapia lub psychoedukacja, której celem jest poprawa funkcjonowania sprawcy w społeczeństwie

Środki izolacyjne

Środki zabezpieczające o charakterze izolacyjnym: pobyt w zakładzie psychiatrycznym

- ▶ Sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art.93b § 5 KK)
- ▶ Kodeks karny przewiduje następujące podstawy orzeczenia obligatoryjnego umieszczenia sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym:
 1. Jeżeli sprawca popełnił czyn zabroniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 KK i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym (art. 93 g § 1 KK)
 2. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2 KK na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym
 3. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo określone w art. 148, art. 156, art. 197, art. 198, art. 199 §2 lub art. 200 §1 popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnej, na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych (art.93g § KK)

Zakład psychiatryczny

Zakłady psychiatryczne mogą być organizowane jako zakłady:

Maksymalnego zabezpieczenia-

- ▶ Dysponują systemem osobistych elektronicznych urządzeń alarmowych sygnalizujących zagrożenie, w które jest wyposażony personel
- ▶ Otoczone są oświetlonym, nadzorowanym za pośrednictwem telewizji wewnętrznej, gładkim murem o wysokości co najmniej 5,5 metra lub dysponują innymi zabezpieczeniami o porównywalnej skuteczności, uniemożliwiającymi samowolne oddalenie się sprawcy
- ▶ Zatrudniają personel w liczbie co najmniej dwu i półkrotnie większej niż pojemność zakładu (w tym również personel sprawujący ochronę nad sprawcami czynów zabronionych w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu)
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami wzmocnionego zabezpieczenia

Wzmocnionego zabezpieczenia-

- ▶ Wyposażone są w:
 - > system telewizji wewnętrznej umożliwiający obserwację drzwi wejściowych, okien zewnętrznych, sal ogólnych, izolatek oraz korytarzy,
 - > elektroniczny system sygnalizujący niekontrolowane otwarcie drzwi i okien
- ▶ mają możliwość wydzielenia od 10-łóżkowych do 20-łóżkowych pododdziałów
- ▶ mają bezpośredni dostęp do ogrodzonego terenu rekreacyjnego
- ▶ zapewniają stałą obecność personelu, w tym personelu ochrony, na terenie zakładu
 - od 7⁰⁰ do 22⁰⁰ w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu
 - od 22⁰⁰ do 7⁰⁰ w liczbie nie mniejszej niż 1/6 pojemności zakładu

Podstawowego zabezpieczenia-

- ▶ gdzie kierowani są sprawcy, którzy nie kwalifikują się do pozostałych rodzajów zakładów psychiatrycznych Pacjenci mają większą swobodę niż w zakładach wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, mogą wychodzić na spacer pod nadzorem opiekuna i nie są monitorowani 24 godziny na dobę
- ▶ Pacjent, który początkowo trafił na oddział o wzmocnionym zabezpieczeniu, może zostać przeniesiony na oddział podstawowy np. za dobre zachowanie i stosowanie się do zaleceń.

Sprawcy względem których można orzec środki zabezpieczające

Wydzielone 5 kategorii podmiotów, co do których środki te są orzekane

- ▶ Zgodnie z art. 93 c k.k. można orzec środki zabezpieczające wobec:
 1. Sprawcy w stosunku do których umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności (art. 31 § 1 kk)
 2. Sprawcy skazani za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności (art. 31 § 2 kk)
 3. Sprawcy skazani za przestępstwo z art. 148, 156, 197, 198, 199 § 2 lub 200 § 1, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych
 4. Sprawcy skazani na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej i obyczajności lub rodzinie i opiece, popełnione w związku z zaburzeniem osobowości takim charakterze lub nasileniu, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia
 5. Sprawcy skazani za przestępstwo popełnione w związku z uzależnieniem od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka

Zasady orzekania środków zabezpieczających

- ▶ Czasu stosowania środków zabezpieczających nie określa się z góry- dotyczy to również pobytu w zakładzie psychiatrycznym
- ▶ Sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy jego dalsze stosowanie nie jest konieczne - zależy od oceny stanu zdrowia sprawcy (czy zachodzi nadal wysokie prawdopodobieństwo, że sprawca ponownie popełni czyn zabroniony)
- ▶ Sąd nie rzadziej niż co 6 miesięcy orzeka w przedmiocie dalszego stosowania danego środka. W razie uzyskania opinii, że dalszy pobyt nie jest konieczny, sąd bezzwłocznie orzeka o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego
- ▶ W przypadku zwolnienia z zakładu psychiatrycznego sąd może orzec środki wolnościowe lub terapeutyczne. Jeśli orzeczono inny środek zabezpieczający (wolnościowy lub terapeutyczny), sąd orzeka o dalszym jego stosowaniu, nie rzadziej niż co 12 miesięcy
- ▶ Środki zabezpieczające orzeka sąd - w wyroku skazującym lub przed ukończeniem wykonywania kary pozbawienia wolności. Orzeczenie o umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym - tylko w wyroku

Środki karne

Stosowane wobec sprawców z zaburzeniami

- ▶ Środki karne podobnie jak kary, zawierają w sobie **mniejszy lub większy stopień dolegliwości.**
- ▶ Ich treść odpowiada zatem treści kary.
- ▶ Charakteryzują się funkcją **prewencyjną** i **zabezpieczającą.**
- ▶ Względem tej szczególnej grupy mają na celu **próbę korekty zaburzeń psychicznych** czy też **objęcie terapią uzależnień** w drodze postawienia barier które mają uniemożliwić lub co najmniej utrudnić popełnianie czynów zabronionych podobnych do tych, których się dopuścili
- ▶ Aby mogły być skuteczne w dłuższej perspektywie warunkiem jest równoległe objęcie takich osób oddziaływaniami terapeutycznymi odpowiednimi ze względu na stan zdrowia
- ▶ W KK dopuszczono możliwość kumulacji środków karnych orzekanych obok kary w stosunku do tego samego sprawcy za to samo przestępstwo
- ▶ Wykonywane są po karze pozbawienia wolności, a orzekane wraz z nią

Środki karne

Postępowanie wykonawcze charakteryzuje się dużą elastycznością w zakresie reagowania na zmieniające się potrzeby skazanego i wynikające stąd konsekwencje dla porządku prawnego

- ▶ Przewidziano zatem rozwiązania uwzględniające te zmiany i dopasowujące kształt orzeczonego wcześniej środka do aktualnych wymogów ochrony społeczeństwa.
- ▶ Taką instytucją jest **art. 84 § 1 kk** który przewiduje możliwość bezwarunkowego uznania za wykonane wybranych środków karnych po upływie okresu na jaki były orzeczone i przez przynajmniej rok wykonywane - jeśli skazany przestrzegał w tym czasie porządku prawnego.
- ▶ To może stanowić dodatkowy czynnik motywacyjny dla skazanego
- ▶ Zastosowanie **art. 84 § 1 kk** świadczy o tym, że wobec skazanego zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna

Środki karne

Zgodnie z **art. 39 kk** środkami karnymi są:

- ▶ 1) Pozbawienie praw publicznych
- ▶ 2) Zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej
- ▶ 2a) Zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub opieką nad nimi
- ▶ 2b) Zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu
- ▶ 2c) Zakaz wstępu na imprezę masową
- ▶ 2d) Zakaz wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych
- ▶ 2e) Nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym
- ▶ 3) Zakaz prowadzenia pojazdów
- ▶ 4) *uchylony*
- ▶ 5) *uchylony*
- ▶ 6) *uchylony*
- ▶ 7) Świadczenie pieniężne
- ▶ 8) Podanie wyroku do publicznej wiadomości

Środki karne stosowane w stosunku do sprawców z zaburzeniami

Środki, które mogą znaleźć potencjalnie zastosowanie wobec tej grupy - zakazy związane z wykonywaniem pracy zarobkowej.

- ▶ **art. 41 § 1a i 1b KK** Zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi
 - Orzekany fakultatywnie lub obligatoryjnie
 - Na czas określony (od roku do 15 lat) bądź dożywotnio
 - Warunkiem jego orzeczenia **jest skazanie na karę pozbawienia wolności przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a także za umyślne przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu na szkodę małoletniego**

Środki karne stosowane w stosunku do sprawców z zaburzeniami

Środki, które mogą znaleźć potencjalnie zastosowanie wobec tej grupy:

- ▶ **art. 39 pkt 2b KK** Zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu
 - orzekany obligatoryjnie lub fakultatywnie
 - orzekany terminowo od roku do 10
 - **Fakultatywnie** w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo przeciwko wolności oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy wobec osoby najbliższej
 - **Obligatoryjnie** w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.
 - **Może być połączony** z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a także kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego

Środki karne stosowane w stosunku do sprawców z zaburzeniami

Środki, które mogą znaleźć potencjalnie zastosowanie wobec tej grupy:

- ▶ **art. 39 pkt 2e KK** Nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym
 - orzekany obligatoryjnie lub fakultatywnie
 - orzekany terminowo od roku do 10
 - **Fakultatywnie** w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo przeciwko wolności oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy wobec osoby najbliższej
 - **Obligatoryjnie** w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.
 - **Może być połączony** z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu

Środki karne stosowane w stosunku do sprawców z zaburzeniami

Środki, które mogą znaleźć potencjalnie zastosowanie wobec tej grupy:

- ▶ **art. 39 pkt 3 KK Zakaz prowadzenia pojazdów**
 - orzekany obligatoryjnie lub fakultatywnie
 - zakazem mogą być objęte pojazdy określonego rodzaju lub wszelkie pojazdy mechaniczne
 - orzekany jest na czas określony - od roku do 15 lat
 - Wobec sprawców przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, popełnionych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego- **na okres nie krótszy niż 3 lata**
 - **Stan nietrzeźwości / pozostawanie pod wpływem środków odurzających czy psychotropowych** może być wynikiem uzależnienia od alkoholu czy innych środków odurzających

Środki karne

Aby były skuteczne w stosunku do tej kategorii sprawców:

- ▶ Powinny być wsparte oddziaływaniami leczniczymi bądź terapeutycznymi
- ▶ Ich rola w stosunku do tej grupy sprowadza się w dużej mierze do spełniania funkcji zabezpieczającej tj. uniemożliwienia lub utrudnienia popełnienia im określonego rodzaju przestępstw